

Бу нарсаларнинг барчаси бизга ибрат бўлмоғи керак | Ҳадис дарслари (313-дарс)

19:00 / 08.01.2025 2583

مُكْدَحًا مَأَقِ إِذِ الْإِقْمَلَسَوِ هَيْلَعُ هَلَلِ الْيَصْرِي بِنَلِ نَعُ ، هُنَعُ هَلَلِ الْيَصْرِي رَدَّ يَبَأَنَعُ
هَيْدِي نَبِي نُنْ كِي مَلْ إِفِ ، لِحْرَلِ رَخْ أَلْ شَمِ هَيْدِي نَبِي نَبَانَا إِذِ هُرْتَسِي هِنِ إِفِ يَلْ صِي
أَبَا أَيُّ تَلُقُ ، دُوسْ أَلْ بَلْ كَلْ أَوْ رَمْلُ أَوْ رَامْحُ لَأَتَ لْ صُ طَقِي هِنِ إِفِ لِحْرَلِ رَخْ أَلْ شَمِ
يَحْ أُنْبَا أَيُّ لِقَ ، رَفْ صْ أَلْ بَلْ كَلْ نَمِ رَمْحُ أَلْ بَلْ كَلْ نَمِ دُوسْ أَلْ بَلْ كَلْ أَلْ أَبَا مِرْدُ
دُوسْ أَلْ بَلْ كَلْ لِقَ ، لِقَ فَيَنْ تَلْ أَسْ أَمَكْ مَلَسَوِ هَيْلَعُ هَلَلِ الْيَصْرِي هَلَلِ لُوسْ رُتْ لْ أَسْ
يِرَاخُ بَلْ أَلْ هَسْمُ خَلْ هَاوْرُ نَأْطِي شِ

Абу Зарр розияллоху анҳудан ривоят қилинади:

«Набий соллаллоху алайҳи васаллам:

«Бирортангиз намозга турса, унинг ҳузурида эгарнинг суюнчиғига ўхшаш нарса бўлса, уни сутра қилиб туради. Унинг олдида эгарнинг

суянчиғига ўхшаш нарса бўлмаса, унинг намозини эшак, аёл киши ва қора ит кесади», дедилар. Мен:

«Эй Абу Зарр, қора итнинг қизил ва сариқ итдан нима фарқи бор?» дедим. У:

«Эй биродаримнинг ўғли, мен ҳам сен мендан сўрагандек, Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламдан сўрадим. Бас, у зот:

«Қора ит шайтондир», дедилар».

Бешовларидан фақат Бухорий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Ушбу ҳадиснинг зоҳиридан намоз ўқиётган одамнинг олдида сутраси бўлмаса-ю, унинг олдини аёл киши, эшак ва қора рангли ит кесиб ўтса, намози бузилади.

Ҳадис китобларда «Ушбу ҳадисни ўқиб, дарҳол ҳукм чиқаришга шошилмаслигимиз керак, балки бошқа ҳадисларни ҳам ўрганиб, ҳукм чиқаришимиз лозим», дейилади.

بَلَّ كَلْبًا وَتَالَصَ عَطَقِي هُنَّ إِفِةَ رُتُسَ رِيغَ لِي لِمُكْدَحَ أَيْ لَصَ إِذِي أَيَّئِئَسَّ نَلَّ وَدَوَادِي بَبَّ أَلَوَ
لَعَلَّ عَيْدِي نَبَّ أَوْ رَمَ إِذِي هُنَّ عَيْزُجِي وَهُوَ أَرْمَلُ أَوْ سَوْجُ مَلَّ أَوْ دُوَّةَ لِي أَوْ رِي زَنَحَ لِي أَوْ رَامَحَ لِي أَوْ
رَجَحَ بِي هَفَدَقَ

Абу Довуд ва Насайлар ривоят қилган ҳадисда:

«Бирортангиз сутрасиз намоз ўқиса, ит, чўчқа, яҳудий, мажусий ва аёл киши унинг намозини кесади. Агар улар бир тош отса, етадиган жойдан ўтсалар, намози жоиз бўлади», дейилган.

Шарҳ: Бу ривоятда олдинги ривоятдаги нарсаларга яҳудий, мажусий ва чўчқа қўшилмоқда. Яна мазкур нарсалар маълум масофа узоқдан ўтсалар, намозга таъсир қилмаслиги айтилмоқда.

Лекин уламоларимиз «Намоз ўқувчининг олдидан ушбу икки ривоятда зикр қилинган нарсалар кесиб ўтса, намоз бузилмайди, бир оз нуқсон бўлиши мумкин холос», дейдилар. Бу эса уларнинг ҳадисларни инкор қилиб, ўз фикрларини ўтказиш учун уринишларидан эмас, балки бу масаладаги ҳамма ҳадиси шарифларни чуқур ўрганиб, қачон айтилганини текшириб чиққанларидан кейин эришган натижалардир.

Ана шу текширишлар ушбу икки ҳадиснинг маълум сабабларга кўра айтилганлиги, кейин эса бошқа ҳадислар ила насх қилинганини кўрсатади.

تَزَهُ أَنْ دَقِدِي مَوِي أَنْ أَوْ رَامِحَ لَعَّ أَبِكْ أَرْتَلَبْ قَوْأَ: لَأَقُ هُنَّ عُهُلَلِ لِي ضَرَّ سَابَعَنْ بِلَانَعِ
رِيغَ لِي لِي نَمَبِ سَانِ لِبَابِ يَلِصِي مَلَسَوِي هُوَ يَلَعُ هَلَلِ لِي لِي صَدَّ هَلَلِ لِي لِي وَسَرَوَمَ أَلْتَحَّ أَلِ
يَفُ تُلَحَّ دَوُ، عُتَّرَتَنْ أَلِ أَلِ أَلِ سُرَاوُ تَلَزَنْ فُ، فُصَّ لِي لِي ضَعَّ بِي دِي نِي بِي تَرَرَمَ فُ، رَادِجِ
نِي بِي نَانِ أَلِ تَرَرَمَ فُ، عِي أَوْرِي فَوُ، عَسَمَ خَلَا هَاوُرُ، دَحَّ أَلِ لَعَّ كَلَدُ رُكُنِي مَلَفُ فُ صَلَا
مُهَاتَ أَلِ صُ عَطَّقَتْ مَلَفُ مَهِي دِي أ

Ибн Аббос розияллоҳу анҳудан ривоят қилинади:

«Расулulloҳ соллalloҳу алайҳи васаллам одамлар билан Минода девордан бошқа томонга намоз ўқиб турганларида эшак миниб, илгарилаб бордим. Ўшанда балоғатга етай деб қолган эдим. Сафнинг баъзисини ўтиб туриб, тушдим ва эшакни ўтлатиш учун қўйиб юбориб, сафга кирдим. Буни менга ҳеч ким инкор қилмади».

Бешовлари ривоят қилганлар.

Бошқа бир ривоятда:

«Бас, эшак уларнинг олдиларидан ўтди ва намозларини бузмади», дейилган.

Шарҳ: Ҳазрати Абдуллоҳ ибн Аббос розияллоҳу анҳу ҳикоя қилаётган ушбу ҳодиса видолашув ҳажи йилида бўлган. Бу ҳаж Пайғамбаримиз соллalloҳу алайҳи васалламнинг охирги ҳажлари эди.

Демак, бу ҳодиса олдинги икки ривоятдан кейин бўлганлиги аниқ. Шунинг учун бу ҳадис аввалгиларни насх қилади.

Ибн Аббос розияллоҳу анҳунинг сутрасиз намоз ўқиётган кишиларнинг олдидан эшак миниб ўтганлари, қўйиб юборган эшаклари ҳамма намозхонларнинг олдидан ўтиб кетгани ҳамда ҳеч ким бир оғиз гап айтмаганлиги сутрасиз намоз ўқиётган одамнинг олдидан эшак ўтса, зарари йўқлигига далолат қилади.

Ҳадисдан маълум бўладигани, Ибн Аббос розияллоҳу анҳу ёшликларидан кўп нарсани биладиган, тақводор зот бўлганлар.

بَلَّكَ لِي أَلِ عَطَّقِي: أُولَاقِ وَ أَلِ صَلَّ عَطَّقِي أَمَ أَدَنْعَ رُكُدُ نَأَ أَلِ عُهُلَلِ لِي ضَرَّ سَابَعَنْ نَعِ
رُمُ خَلَابِ أَنْ أُمُ تَهَّ بَشِ دَقِ، عِي أَوْرِي فَوُ، أَبَا لِكْ أَنْ أُمُ تَلَعَّ جِ دَقَلِ: تَلِ أَقَفُ، أَلِ أَرَمَلِ أَوْرَامِ خَلَاوُ
نِي بِي وَ هُنَّ بِلِ يِنِ أَوِ يَلِصِي مَلَسَوِي هُوَ يَلَعُ هَلَلِ لِي لِي صَدَّ هَلَلِ لِي لِي وَسَرَوَمَ أَلْتَحَّ أَلِ
بَلِ كَلِ أَوُ

هُلِّبْ قَوْلَ سَأَلْنَا هَذَا أَفْءَجْ أَحْلَى لِي لَنْ نُكْتَفِ بِرِيْسِ الْجَلْعِ عَجَّ طُضْمُ أَنْ أَوْ لَبِّ قَوْلِ
سَيَذْمُرْتَلَا أَلْهُ سَمَّ حُلَا هَاوْرَ. أَلْ أَلْ سُنَّ أَلْ سُنَّ أَفْ

Оиша розияллоху анҳодан ривоят қилинади:

«У кишининг ҳузурларида намозни кесадиган нарсалар зикр қилинди.

«Намозни ит, эшак ва аёл киши кесади», дедилар.

Бас, у киши:

«Батаҳқиқ, бизни итларга тенг қилдинглар», дедилар».

Бошқа бир ривоятда эса:

«Батаҳқиқ, бизларни эшаклар ва итларга ўхшатдингиз. Набий соллаллоху алайҳи васаллам намоз ўқиётганларида мен у киши билан қибланинг орасида бўлганим бор. Мен сўри устида ёнбошлаб ётар эдим. Агар бирор ҳожатим чиқиб қолса, у кишига юзлангим келмай, секин сурилиб чиқиб кетар эдим», дедилар».

Бешовларидан фақат Термизий ривоят қилмаган.

Шарҳ: Ушбу ҳадисдан олинадиган фойдалар:

1. Оиша онамизнинг ҳузурларида саҳобаи киромларнинг илмий мажлис қилишлари.
2. Кейинчалик ҳам ит, эшак ва аёл киши намозхоннинг олдидан ўтса, намоз бузиладими, йўқми, деган мавзуда баҳслар бўлганлиги.
3. Оиша онамизнинг мазкур гапларни аёлларни камситиш, деб хафа бўлганлари.
4. Оиша онамизнинг илмий мажлисларда сўзлашлари.
5. Аёл киши намозхоннинг олдидан ўтса, намоз бузилмаслиги.
6. Эрнинг ётган хотини томонга қараб намоз ўқиши жоизлиги.
7. Намоз ўқиётган одамнинг қаршисидаги киши унга юзланмаслиги кераклиги.

يَفَايَ الْجَرَوِّ مَلَسَ وَهِيَ لَعْلَلِ لَاصِدِ لَلِ لُوسَرِّ دِي دِي بِي بِي مُنَا تَنْكُ : تَلَاقِ اَهْ نَعَو
ذِي مَوِي تُوِي بِلْ اَو اَمُهُ تَطَسَبْ مَاقِ اِدْفِ لِي لَجْرُ تَضَبَقِ فِ يَنْزَمَغِ دَجَسِ اِدْفِ هَتَلْبِقِ
نَاخِي شِلْ اَهْ اَوْرِي حِي بَا صَمْلْ اَهْ لِي لَخِ

Яна ўша кишидан ривоят қилинади:

«Расулуллоҳ соллаллоҳу алайҳи васалламнинг олд томонларида ухлар эдим. Икки оёғим у кишининг қибласида бўлар эди. Қачон сажда қиладиган бўлсалар, қўл теккизар эдилар ва мен оёқларимни йиғиштириб олар, турсалар, уларни узатар эдим. Ўша кунларда уйларда чироқлар бўлмас эди».

Икки Шайх ривоят қилганлар.

Шарҳ: Ушбу ҳадис ҳам аёл киши намоз ўқувчи одамнинг олдида ётса, ҳатто баданига тегса ҳам, намоз бузилмаслигига кучли далилдир. Яна ушбу ривоятдан Набий соллаллоҳу алайҳи васаллам кечаси таҳажжуд намоз ўқишлари, чироқсиз тор уйда яшаганликлари маълум бўлади. Бу нарсаларнинг барчаси бизга ибрат бўлмоғи керак.

«Ҳадис ва ҳаёт» китобининг 4-жузи асосида тайёрланди.